

6 *Ambiorix tegen Caesar. De feiten en de mythe*

Auteur: Robert Nouwen

Uitgever: Sterck & De Vreese, 2023

Uitvoering: paperback, 238 pag.

Prijs: € 24,90

Held van België

Iedereen die wel eens in Tongeren is geweest kent het standbeeld van Ambiorix op de Grote Markt. Een stoere figuur met gevleugelde helm, die lijkt weggelopen uit Asterix en Obelix, en die meteen tot de verbeelding spreekt. Ambiorix' roem berust op zijn reputatie als tegenstander van Rome. Als vorst van de Eburonen, de stam die leefde in het gebied tussen de Galliërs en de Germanen, rond het huidige Tongeren, komt hij in conflict met Julius Caesar tijdens diens campagnes in Gallië. In 54 v.Chr. brengen de Eburonen Caesar een lelijke nederlaag toe. De jaren erna neemt Caesar verschrikkelijk wraak: hij roeit de stam uit en verwoest hun hele gebied. Alleen Ambiorix weet te ontsnappen: Caesar heeft hem nooit meer te pakken gekregen.

Vrijwel alles wat bekend is over de historische Ambiorix berust op Caesars verslag in zijn werk *Oorlog in Gallië*. De productieve Vlaamse historicus Robert Nouwen (www.robertnouwen.be) heeft nu een monografie geschreven waarin hij het hele verhaal van Ambiorix vertelt. Na inleidende hoofdstukken over de Eburonen en Caesar bespreekt Nouwen Caesars verslag. Daarbij betreft hij ook archeologisch onderzoek. Gelukkig neemt hij een evenwichtige positie in: hij toont geen blinde bewondering voor Ambiorix, getuige de aandacht voor de jaren vóór het conflict, toen

Ambiorix vriendschappelijke contacten onderhield met Caesar. En hij sluit de ogen niet voor de meedogenloze kanten van Caesars campagne, die zich vanuit huidig perspectief schuldig maakte aan genocide en andere oorlogsmisdaden. Maar de auteur veroordeelt Caesar niet op elke bladzijde opnieuw. Dat zou zijn boek niet ten goede zijn gekomen. Nu blijft het steeds goed leesbaar.

Ook de nasleep van Caesars campagnes in de Lage Landen, inclusief de Gallische opstand onder Vercingetorix en de inrichting van de Gallische provincies door keizer Augustus, komt aan de orde. Ongeveer een derde van het boek is ten slotte gewijd aan de receptie van de figuur Ambiorix. Zijn populariteit blijkt bewust opgeroepen door Belgische nationalisten na 1830. Men zocht een grote Belg om zich aan te spiegelen en vond die in de Eburonen die het Caesar zo moeilijk wist te maken. Iets vergelijkbaars was in Nederland al veel eerder gebeurd met Julius Civilis en de opstand van de Bataven in 69/70. Politiek gemotiveerde aandacht voor een historische figuur leidt onherroepelijk tot vertekening. Zo is de heldhaftige Ambiorix op de Grote Markt van Tongeren eigenlijk helemaal een moderne scheping. Maar het is interessant om te zien hoe dat proces is verlopen.

Nouwen biedt aldus op twee manieren het verhaal van Ambiorix: hij reconstrueert de historische gebeurtenissen in de 1ste eeuw v.Chr. en hij laat zien hoe hieruit in de 19de en 20ste eeuw de mythe van Ambiorix is gemaakt. En vooral die mythe blijft mensen aanspreken. Enkele jaren geleden eindigde Ambiorix als vierde in de race om de titel Grootste Belg. In Vlaanderen, wel te verstaan, want in Wallonië kwam hij niet hoger dan nummer vijftig. En in Nederland is zijn receptie te verwaarlozen. Grote voorbeeldfiguren blijven vaak toch regionaal.

Nouwens boek is een welkome aanvulling op de bestaande boeken over de Romeinse periode. Verplichte lectuur voor alle Belgische liefhebbers van de oudheid. En voor de 'Hollanders' alleszins aanbevolen.

Vincent Hunink

Hermeneus 95,4 (2023) 83